

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

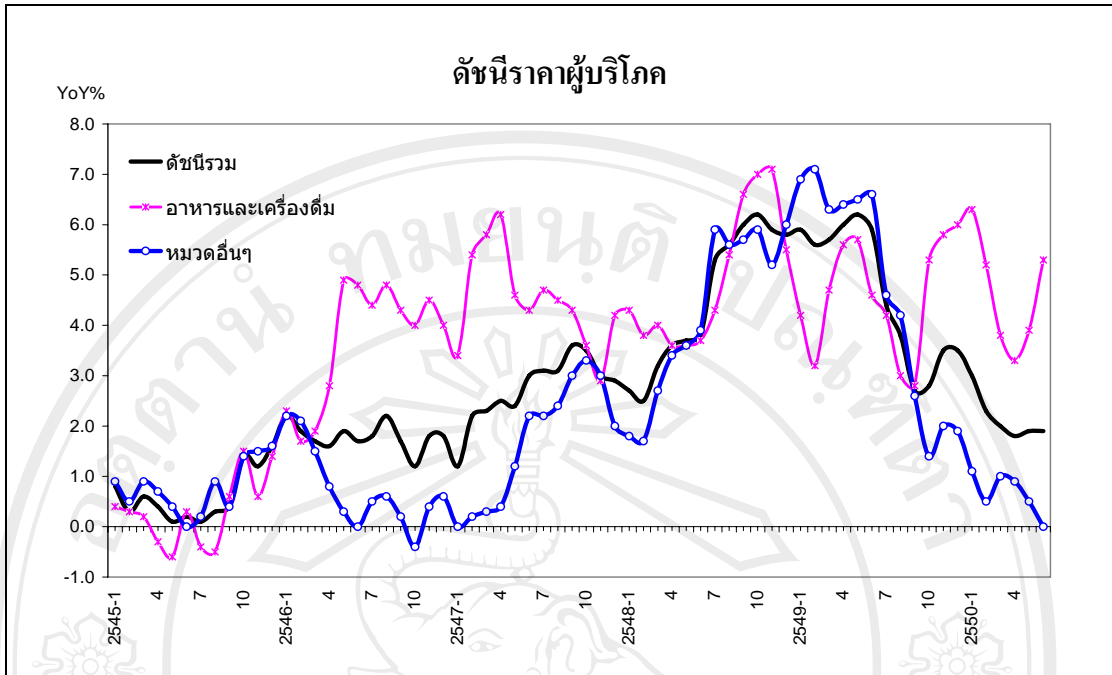
ในช่วงปี 2548 ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นมาก โดยอัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Headline inflation) ทั้งปี 2548 อยู่ที่ร้อยละ 4.5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.7 ในปี 2547 ถือเป็นอัตราค่าเพิ่มสูงสุดในรอบ 7 ปีที่ผ่านมา ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้นมาก เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิต (Cost push inflation) ที่มีผลกระทบผ่าน (Pass-through effect) มาจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก โดยราคาน้ำมันดิบ Dubai เฉลี่ยทั้งปี 2548 ขยายตัวสูงร้อยละ 44.5 เทียบกับร้อยละ 25.7 ในปี 2547 ขณะเดียวกันผลจากการที่การส่งออกของประเทศไทยในปี 2548 ขยายตัวมากมีผลทำให้ความต้องการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลทำให้ราคาสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบและสินค้าโภคภัณฑ์พื้นฐานปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย โดยราคาสินค้าเกษตรกรรมส่งออกมีราคาเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 10.3 ขณะที่ราคาสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ซึ่งการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าส่งออกมีส่วนในการดึงให้ราคาสินค้าและบริการภายในประเทศสูงตามไปด้วย

ตารางที่ 1.1 อัตราเงินเฟ้อ

(หน่วย : ร้อยละ)	2546	2547	2548	2549	2549				2550
					Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
อัตราเงินเฟ้อทั่วไป	1.8	2.7	4.5	4.7	5.7	6.0	3.6	3.3	2.4
อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน	0.2	0.4	1.6	2.3	2.6	2.8	1.9	1.7	1.4

ที่มา: สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ: Q หมายถึง ไตรมาส (Quarterly)

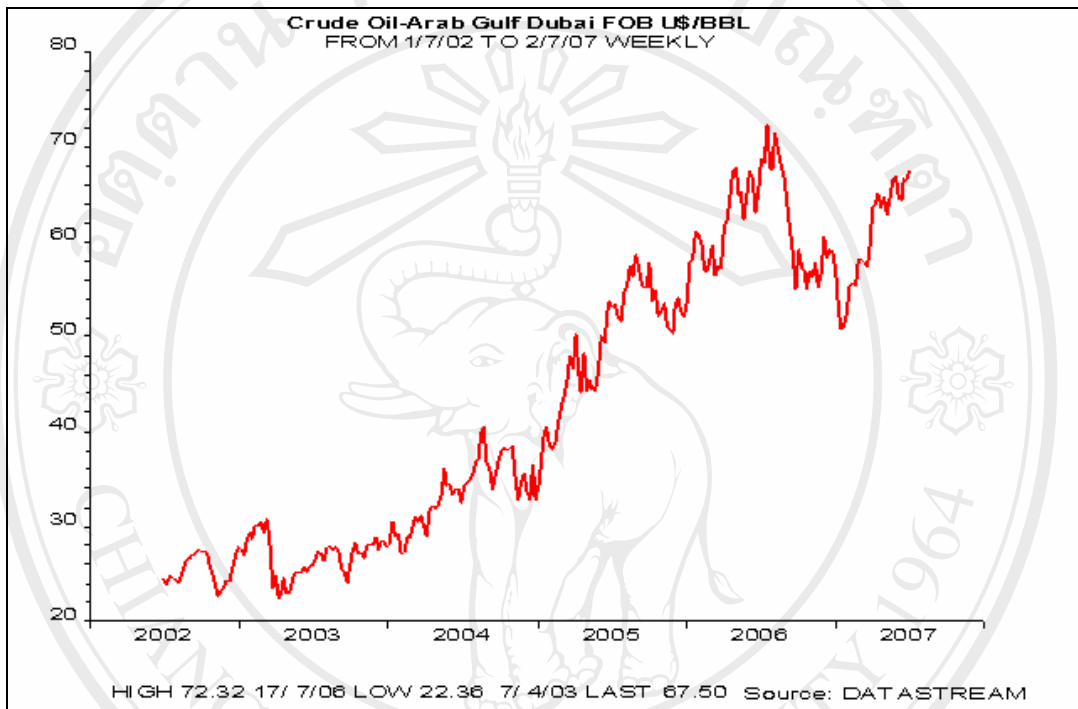
รูปที่ 1.1 ดัชนีราคาผู้บริโภค

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

การปรับตัวสูงขึ้นของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเกิดจากปัจจัยหลัก 3 ประการด้วยกันคือ

1. ด้านอุปสงค์ ความต้องการน้ำมันขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยอุปสงค์น้ำมันโลก (World Crude Oil Demand) ปรับตัวสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะประเทศผู้บริโภคน้ำมันรายใหญ่ทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน ยังคงมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี ส่งผลให้ความต้องการน้ำมันโลกในปี 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 จากร้อยละ 1.3 ในปี 2548 โดยเฉพาะจีนซึ่งมีความต้องการน้ำมันขยายตัวสูงถึงร้อยละ 5.9 และกลุ่มตะวันออกกลางที่ร้อยละ 5.3 ในขณะที่กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือซึ่งเป็นผู้บริโภคน้ำมันรายใหญ่ที่สุด (ร้อยละ 30 ของความต้องการน้ำมันของโลก) มีความต้องการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.5 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 1.9 ในปี 2549
2. ด้านอุปทาน อุปทานน้ำมันในตลาดโลกยังคงตึงตัว โดยความสามารถในการผลิตส่วนเกินของกลุ่ม OPEC อยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก โดยในปี 2548 ความสามารถในการผลิตส่วนเกินที่สามารถผลิตเพิ่มได้ทันทีประมาณ 800,000 บาร์เรล/วัน หากไม่มีกำลังการผลิตใหม่เข้ามาเพิ่มในขณะที่ความต้องการน้ำมันยังคงปรับตัวสูงขึ้น อุปทานน้ำมันโลกจะยังคงตึงตัวและส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบจะอยู่ในระดับสูงต่อไป
3. ปัจจัยความไม่สงบทางการเมือง ในระยะที่ผ่านมา ปัญหาทางการเมืองได้สร้างความกังวลต่อตลาดน้ำมันและผลักดันให้ราคาน้ำมันสูงขึ้น โดยเฉพาะกรณีปัญหาการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ของอิหร่าน ซึ่งสร้างปัญหาความไม่มั่นคงต่อความสงบในตะวันออกกลางซึ่งเป็นจุดยุทธ

ศาสตร์ด้านพลังงานของโลก จากการที่สหรัฐฯ ได้เสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติให้คว่ำบาตรทางเศรษฐกิจแก่อิหร่าน ซึ่งนักวิเคราะห์ห้มองว่าอิหร่านอาจตอบโต้โดยการลดการผลิตและส่งออกน้ำมันลง เนื่องจากปัจจุบันอิหร่านเป็นผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลกรองจาก ซาอุดีอาระเบีย รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา

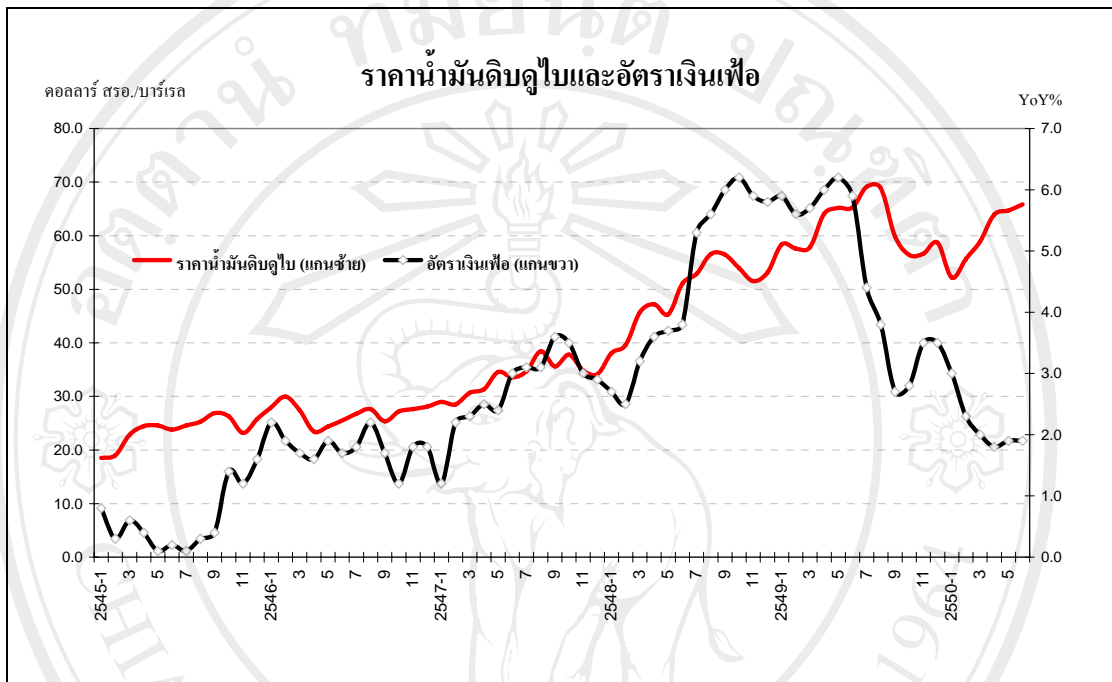
รูปที่ 1.2 ราคาน้ำมันดิบดูไบ

ที่มา: DATA STREAM

จากปัจจัยราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้นตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกยังคงส่งผลให้ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2549 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงขยายตัวในอัตราเร่งโดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.9 อย่างไรก็ตามแรงกดดันจากเงินเฟ้อได้ลดลงมากในช่วงครึ่งหลังของปี 2549 เนื่องจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกโน้มต่ำลงต่อเนื่องตั้งแต่ปลายเดือนสิงหาคม 2549 ถึงเดือนมกราคม 2550 ประกอบกับอุปสงค์ภายในประเทศที่ชะลอตัวลง และค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นทำให้ต้นทุนนำเข้าสินค้าลดลง เป็นผลทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงไตรมาสที่ 1 ของปี 2550 มาอยู่ที่ร้อยละ 2.4

จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Headline inflation) ในปี 2548 และ 2549 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 4.5 และ 4.7 ก็คือราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวม จากประเด็นดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์

ระหว่างอัตราเงินเฟ้อและราคาน้ำมันว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตลอดจนมีกลไกการปรับตัวสู่ดุลยภาพในระยะยาวอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินมาตรการแก้ไขภาวะเงินเฟ้อได้อย่างถูกต้อง ในกรณีที่ใช้นโยบายการเงินแบบการกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation targeting)

รูปที่ 1.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาน้ำมันดิบและอัตราเงินเฟ้อ

ที่มา : 1. สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และ DataStream

2. รายงานแนวโน้มเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้แหล่งน้ำมันดิบต่างๆ มีคุณสมบัติและราคาที่แตกต่างกัน การซื้อขายโดยอิงกับราคาตลาดนั้นจะใช้วิธีไปผูกกับราคาน้ำมันดิบชนิดหลักๆ ที่เรียกว่า Benchmark Crude เพื่อให้เกิดความสะดวกในการกำหนดราคา โดยตลาดซื้อขายน้ำมันหลักในแต่ละภูมิภาคจะใช้ Benchmark Crude ที่แตกต่างกันไป สำหรับตลาดซื้อขายน้ำมันหลักในแต่ละภูมิภาคได้แก่

1. Brent ใช้อ้างอิงสำหรับน้ำมันดิบจากแหล่งทะเลเหนือและแอฟริกา
2. West Texas Intermediate (WTI) ใช้อ้างอิงสำหรับน้ำมันดิบที่ซื้อขายในตลาดสหรัฐอเมริกา
3. Dubai ใช้อ้างอิงสำหรับน้ำมันดิบที่ซื้อขายจากแหล่งตะวันออกกลาง
4. Tapis ใช้อ้างอิงสำหรับน้ำมันดิบจากแหล่งตะวันออกไกล

ตารางที่ 1.2 การนำเข้าพลังงาน (หน่วย : พันล้านบาท)

	2548	2549	% การเปลี่ยนแปลง	สัดส่วน (%)
น้ำมันดิบ	645	754	16.9	82
น้ำมันสำเร็จรูป	56	60	8.2	7
อื่นๆ	85	105	23.5	11
รวม	786	919	16.9	100

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศถึงร้อยละ 90 ของปริมาณที่ใช้ในประเทศ โดยนำเข้าจากประเทศแถบตะวันออกกลางเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 80 ประเทศที่ไทยนำเข้าเป็นสัดส่วนสูงที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกาหรือเอมิเรตส์ ส่วนที่เหลือเป็นการนำเข้าจากกลุ่มประเทศตะวันออกไกลและที่อื่นๆ ดังนั้นการพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันดิบในสัดส่วนที่สูงจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความผันผวนด้านราคาที่สูงขึ้น จากตารางที่ 1.3 ในปี 2549 ประเทศไทยนำเข้าพลังงานมูลค่าทั้งสิ้น 919 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 16.9 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการนำเข้าน้ำมันดิบเป็นสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 82 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด

ตารางที่ 1.3 ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก (หน่วย : เหรียญสหรัฐ/บาร์เรล)

ระยะเวลา	Tapis	Oman	Dubai	Brent	WTI
2547	41.20	34.38	33.69	38.22	41.44
2548	58.10	50.66	49.55	54.85	56.55
2549	70.35	62.85	61.77	66.02	66.43
ไตรมาส 1/49	67.39	59.02	57.55	62.41	63.23
ไตรมาส 2/49	73.18	66.02	64.82	70.08	70.45
ไตรมาส 3/49	75.31	67.11	65.96	70.28	70.53
ไตรมาส 4/49	63.26	58.00	57.24	60.14	59.90

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

สถานการณ์ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ในปี 2549 ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกล้วนปรับตัวสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ โดยน้ำมันดิบคูไบเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 61.77 เหรียญต่อบาร์เรล ปรับตัวเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 24.6 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ราคาน้ำมันในปี 2549 ยังคงทรงตัวอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งโครงการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ระหว่างกลุ่มชาติตะวันตก สหรัฐอเมริกากับอิหร่าน ความไม่สงบในอิรัก รวมทั้งค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ที่อ่อนค่าลงเรื่อยๆ ทำให้อำนาจการซื้อของประเทศผู้ผลิตน้ำมัน โดยเฉพาะกลุ่มโอเปกตกลง จึงพยายามรักษาระดับราคาน้ำมันดิบให้ทรงตัวอยู่ในระดับสูงเพื่อชดเชยค่าเงินดอลลาร์ที่อ่อนตัวลง อย่างไรก็ตามเป็นที่คาดว่าราคาน้ำมันยังคงผันผวน โดยมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น จากกรณีความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่านกรณีโครงการนิวเคลียร์ และปัญหาการก่อการร้ายในสามเหลี่ยมไนจีเรียของไนจีเรียที่อาจส่งผลกระทบต่อการส่งออกของไนจีเรีย ซึ่งเป็นผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่อันดับ 8 ของโอเปก

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงงานค้นคว้าอิสระ

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อในประเทศไทยและราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก โดยวิธีโคอินทิเกรชัน (Cointegration and Error-Correction Model) โดยใช้ข้อมูลรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม 2540 ถึงเดือน มิถุนายน 2550 รวมข้อมูลที่นำมาศึกษาทั้งหมด 126 เดือน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทราบถึงขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวระหว่างราคาน้ำมันดิบและอัตราเงินเฟ้อ ในประเทศไทย
- 1.3.2 เป็นแนวทางสำหรับผู้วางแผนเชิงนโยบาย นักธุรกิจ นักลงทุน และผู้ที่สนใจ ใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจ และวางแผนการลงทุนในอนาคต

1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยนี้ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อในประเทศไทยและราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกโดยวิธีโคอินทิเกรชัน โดยจะทำการศึกษาเป็นรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม 2540 ถึงเดือนมิถุนายน 2550 รวมทั้งหมด 126 เดือน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย (Consumer Price Index, CPI) และราคาน้ำมันดิบดูไบ